

قوانین و مقررات ملی مدیریت پسماندها

تألیف:

دکتر سید مسعود منوری

عضو هیات علمی دانشکده محیط زیست و انرژی
دانشگاه آزاد اسلامی - واحد علوم و تحقیقات تهران

دکتر سید ابوالقاسم میرحسینی

عضو هیئت علمی دانشکده منابع طبیعی
دانشگاه آزاد اسلامی - واحد میبد

سرشناسه	منوری، سیدمسعود، ۱۳۳۳.
عنوان قراردادی	ایران. قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	قوانین و مقررات ملی مدیریت پسماند/ مؤلفین سیدمسعود منوری - سیدابوالقاسم میرحسینی.
مشخصات نشر	مبید، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مبید، ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری	ص. ۴۲۲
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۱۰-۴۹۵۲-۴
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	مواد زاید -- مدیریت -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	Legestation -- Iran Waste products -- Management -- Law and
موضوع	زباله و زباله زدایی -- ایران -- مدیریت
موضوع	Management -- Refuse and refuse disposal -- Iran
شناسه افزوده	میرحسینی، سیدابوالقاسم، ۱۳۵۰.
شناسه بروده	دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مبید
رده بندی کده	۱۳۹۶ KMH / ۳۱۳۱ م ۸ ق ۹
رده بندی دیویی	۳۴۲/۰۴۶۲
شماره کتابشناسی ملی	۴۸، ۷۴
شماره مجوز	۳۳-۶

قوانین و مقررات ملی مدیریت پسماندها

مؤلفین:

دکتر سیدمسعود منوری (هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران)

دکتر سیدابوالقاسم میرحسینی (هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مبید)

ناشر: مبید، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مبید، ۱۳۹۶

نوبت چاپ: اول / تابستان ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۰-۴۹۵۲-۴

حق چاپ برای مؤلف محفوظ است

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۹
فصل اول	
۱- تعاریف و ریزگی های سیستم مدیریت پسماند.....	۱۱
۱-۱- تعریف پسماند.....	۱۱
۲-۱- مدیریت پسماند.....	۱۱
۳-۱- منابع تولید.....	۱۱
۴-۱- عوامل اصلی سیستم مدیریت پسماند.....	۱۳
۵-۱- چالش های مدیریت پسماندهای شهری در ایران.....	۱۴
۶-۱- نیازهای قانونی مدیریت پسماندهای شهری در ایران.....	۱۶
۷-۱- بررسی و پیشینه مدیریت پسماند.....	۱۷
۸-۱- وضعیت اجرای قوانین و مقررات پسماند.....	۲۱
۱-۸-۱- وضعیت مدیریت اجرایی.....	۲۳
۲-۸-۱- بررسی مهم ترین قوانین و مقررات، الزامات و تکالیف قانونی.....	۲۳
۳- قانون مجازات اسلامی:.....	۲۶

فصل دوم

۲- قوانین پسماندهای عادی.....	۶۶
۸-۲- ضوابط و روش های مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای بسته.....	۸۷
۹-۲- ضوابط و روش های مدیریت اجرایی پسماندهای کشاورزی.....	۱۱۷
۱۰-۲- ضوابط زیست محیطی محل های دفن پسماندهای عادی.....	۱۲۴
۱۱-۲- دستورالعمل مدیریت پسماند دامداری ها.....	۱۲۸
۱۲-۲- دستورالعمل تهیه طرح جامع مدیریت پسماند.....	۱۲۸
۱۳-۲- طرح جامع مدیریت پسماندهای جامع شهر تهران.....	۱۳۳
۱۴-۲- اقدامات لازم اجرای وزارت صنعت، معدن و تجارت در طرح جامع مدیریت پسماند کشور.....	۱۳۷

- ۱۵-۲- اقدامات لازم الاجرای وزارت جهاد کشاورزی در طرح جامع مدیریت پسماند کشور
۱۴۰.....
- ۱۶-۲- اقدامات لازم الاجرای وزارت نیرو در طرح جامع مدیریت پسماند کشور ۱۴۱
- ۱۷-۲- اقدامات لازم الاجرای وزارت کشور در طرح جامع مدیریت پسماند کشور ۱۴۲
- ۱۸-۲- اقدامات لازم الاجرای موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران در طرح جامع
مدیریت پسماند کشور ۱۴۳
- ۱۹-۲- اقدامات لازم الاجرای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در طرح جامع
مدیریت پسماند کشور ۱۴۴
- ۲۰-۲- اقدامات لازم الاجرای سازمان حفاظت محیط زیست در طرح جامع مدیریت پسماند
کشور ۱۴۵
- ۲۱-۲- اقدامات لازم الاجرای وزارت نفت در طرح جامع مدیریت پسماند کشور ۱۴۶
- ۲۲-۲- اقدامات لازم الاجرای سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران در طرح جامع
مدیریت پسماند کشور ۱۴۷
- ۲۳-۲- در روال عمل نحوه تعیین بهای خدمات مدیریت پسماندهای عادی شهری ۱۴۷

فصل سوم

- ۳- قوانین پسماندها، ویژه خطرناک ۱۵۲
- ۳-۱- ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای ویژه و صنعتی در وزارت نفت ۱۵۴
- ۳-۲- دستورالعمل اجرایی طرح ساهندهی و مدیریت اجرایی پسماندهای اسیدی و سایر
پسماندهای ویژه ناشی از فعالیتهای تصف روغن ۱۶۷
- ۳-۳- ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای برقی و الکترونیکی ۱۷۲
- ۳-۴- دستورالعمل خود اظهاری در پایش و صحت آزاری بی خطرسازی پسماندها ۱۸۴
- ۳-۶- ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی زیست محیطی پیش از امحای پسماندهای حاوی و
یا آلوده به بی فتیل های پلی کلره ۲۱۹
- فهرست اسامی رایج تجاری بی فتیل های پلی کلره در سطح جهان ۲۲۵
- ۳-۷- شیوه نامه واردات و صادرات پسماندهای ویژه براساس معیار کنوانسیون بازل ۲۲۷
- ۳-۸- آیین نامه اجرایی حمل و نقل جاده ای مواد خطرناک ۲۳۲
- ۳-۹- شیوه نامه صدور مجوز واردات و صادرات مواد شیمیایی صنعتی ۲۵۷
- ۳-۱۰- قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون ستیم درخصوص
آلاینده های آلی پایدار ۲۶۳
- ۳-۱۱- آیین نامه شناسه گذاری پسماندها و ضوابط تعیین حدود تشخیص ۳۱۳

فصل چهارم

- ۴- رهنمودهای مهم بین المللی در زمینه پسماندها ۳۳۲
- ۴-۱- مدیریت مناسب مواد شیمیایی سمی با دیدگاه زیست محیطی از جمله جلوگیری از
حمل و نقل بین المللی و غیر قانونی محصولات سمی و خطرناک ۳۳۲

۲-۴	مدیریت مناسب زیست محیطی پسماندهای خطرناک، از جمله جلوگیری از حمل و نقل بین المللی و غیر قانونی محصولات سمی و خطرناک.....	۳۵۹
۴۰۶	تعاریف	
۴۱۲	واژه نامه	
۴۱۵	منابع	

فهرست جدول ها

جدول ۱-۱	منابع تولید پسماند	۱۲
جدول ۲-	عوامل اصلی سیستم مدیریت پسماند	۱۴
جدول ۳-۱	وضعیت تولید پسماند در کشور ایران- سال ۱۳۹۰	۲۰
جدول ۴-۱	ملکد تولید پسماند کشور	۲۰
جدول ۵-۱	برجی مواد، تداف تولید کننده	۲۹
جدول ۶-۱	اقدامات اساسی، وظایف و مسئولیت دستگاه های دولتی	۴۱
جدول ۱-۲	موضوع ماده (۱۹)	۸۲
جدول	طبقه بندی پسماندهای پزشکی	۱۰۲
جدول ۱-	ویژگی های ظروف و کیس های تفکیک پسماندهای پزشکی	۱۱۴
جدول ۲-	استاندارد موقتی برای زباله سرریزی	۱۱۵
جدول ۳		۱۱۶
جدول ۱-۳	موضوع ماده (۱۹)	۱۷۱
جدول ۲-۳	طبقه بندی پسماندهای پزشکی ویژه	۱۹۵
جدول ۳-۳	دستورالعمل تفکیک زباله های بیمارستانی	۱۹۶
جدول ۴-۳	استاندارد موقتی برای زباله سوزهای موجود و جدید	۱۹۷
جدول ۵-۳	نمونه ای از فرم آمار حجم و وزن زباله های بیمارستانی، صورت روزانه	۱۹۸

فهرست شکل ها

شکل ۱-۱	چالش های مهم مدیریت پسماندهای شهری	۱۵
شکل ۲-۱	عوامل موثر در چشم انداز مدیریت پسماندهای شهری	۱۶
لیست A:	فهرست پسماندهای ویژه	۲۴۵
جارت مراحل	مکاتبات مورد نیاز جهت صدور مجوز واردات	۲۶۱
جارت مراحل	مکاتبات مورد نیاز جهت صدور مجوز صادرات مواد شیمیایی صنعتی خطرناک	۲۶۲

مقدمه

مدیریت پسماندها، به عنوان دورریزهای برجای مانده از فعالیت‌های زیست‌مندان همواره مورد توجه مسئولین جوامع انسانی بوده است. تراکم کانون‌های انسانی و در پی آن تراکم جمعیت و فعالیت‌های آنان، سبب ایجاد مراکز بزرگ تولید زائدات مختلف شده است. این مسئله به نوبه خود موجب تغییرات زیست‌محیطی، بهداشتی، سیاسی اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و زیبایی شناختی می‌گردد که کانون‌های آلودگی متعددی را پدید می‌آورد.

مشکلات و پیآمدهای مدیریت نامناسب پسماندها همواره در جوامع انسان مطرح شده و به عنوان یکی از چیدمان‌های عوامل در حیات انسان ظهور کرده است. نبود برنامه‌های مدیریتی منسجم و قاربنده و ساماندهی ضعیف برای جمع‌آوری و دفع بهینه آنها سبب گردیده که از اواخر سده بیستم مدیریت‌های جوامع انسانی در پی کاهش پیآمدهای مختلف پسماندها، اقدام به تدوین راهبردها، ضوابط و قوانین مختلفی در این زمینه نموده‌اند. این مهم از نیمه دوم قرن گذشته همراه با پیدایش فناوری‌ها و دیدگاه‌های علمی مرتبط با پسماندها شده است. به طوری که امروزه علم مدیریت پسماند (پسمانداری)، به عنوان یکی از شاخه‌های تخصص مدیریت محیط زیست به شمار می‌رود و کشورهای مختلف جهان، اقداماتش برای هر چه علمی‌تر و قانونمندتر کردن این شیوه مدیریتی می‌باشند. بسیاری از است‌همکاری گسترده شهروندان در مدیریت پسماندها همراه با افزایش آگاهی آنها و تحقق پایداری و کارکرد یک سیستم مدیریت بهینه، نقش اصلی و عمده آنها را در این زمینه به همراه دارد.

برای پایداری و کارکرد یک سیستم مدیریت، وجود قوانین و مقررات مناسب و کافی که براساس مطالعات و پژوهش‌های علمی، عملی و نیازهای آتی و ظرفیت‌های موجود تدوین و تصویب می‌گردند، در تمام مراحل از آغاز تا پایان ضرورت دارد.

قانون مدیریت پسماند، تنها قانون جامع و مدون در زمینه مدیریت زایدات است که در سال ۱۳۸۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. آیین نامه اجرایی آن نیز در سال ۱۳۸۴ توسط هیات دولت تصویب شد. این قانون که شامل ۲۳ ماده به همراه ۳۹ آیین نامه اجرایی است، علاوه بر تعریف و مشخص نمودن عبارات و اصطلاحات مربوط به مدیریت و روش های آن، موسسات و سازمان های مرتبط با وظایف و مسئولیت های هر یک از دستگاه های اجرایی و نیز جرائم و مجازات های متناسب با تخلفات مرتبط با پسماندها را اعلام کرده است.

این کتاب با اهداف معرفی و تحلیل قوانین، مقررات، آیین نامه ها، ضوابط و دستورالعمل های مرتبط با پسماندهای عادی و خطرناک موجود در کشور ایران و تعاریف بین المللی آن در ۴ فصل تدوین شده است. پس از معرفی تعاریف و بزرگ های سیستم مدیریت پسماند و نحوه اجرای قانونی آن در ایران و جهان در فصل نخست، معرفی قوانین، ضوابط، مقررات و دستورالعمل های مصوب شده در ایران و سپس در جهان در فصول دوم و سوم می پردازد.

با توجه به اینکه، آن جزء امضاءکنندگان بسیاری از عهدنامه ها و کنوانسیون های بین المللی مرتبط با حفاظت محیط زیست و بویژه پسماندها می باشد، در فصل چهارم، مفاد این تعهدات مورد بررسی قرار گرفته است و رویکردهای دستورکار ۲۱ ريو مرتبط با پسماندها نیز ارائه شده است.

کتاب حاضر با تدوین، گردآوری، تحلیل موضوعی وضعیت و مفاد قوانین و مقررات ملی و بین المللی در زمینه پسماندها، می تواند برای افزایش آگاهی مدیران، کارشناسان، پژوهشگران و دانشجویان که در ایران مورد استفاده قرار گیرد تا با ارائه نظرات و دیدگاه های علمی کارآمد خود در ارتقاء قانونمندتر شده مدیریت پسماندها از جنبه های مختلف موثر باشند. از این طریق، ضعف و قوت مواد قانونی مدیریت پسماندها مشخص خواهد شد و تغییرات مرتبط با آن ها اعمال می گردد.

در پایان لازم است که معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی، با هدف میبده که در انتشار این کتاب همکاری صمیمانه نموده اند سپاسگزاری گردد. از علاقمندان متخصص مرتبط با علم حقوق بویژه مدیریت پسماند نیز بابت اعلام نظرات سازنده ای که با مطالعه این کتاب اعلام خواهند نمود، قدردانی می شود.

دکتر سید مسعود منوری

دکتر سید ابوالقاسم میرحسینی